

**Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
виплати грошової винагороди за передачу критично важливого для потреб
сил безпеки і оборони України озброєння»
(реєстр. 15351 від 25.06.2026)***

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання запровадження правового механізму виплати грошової винагороди за передачу фізичними особами критично важливого для потреб сил безпеки і оборони України озброєння у контексті проекту Закону України реєстр. № 15351 від 25.06.2026 (далі – законопроект).*

Розглядається відповідність положень законопроекту чинному законодавству України, а також основоположним засадам правотворчої діяльності.

***Ключові слова:** вогнепальна зброя, добровільна передача зброї, грошова винагорода, Національна поліція України, критично важливе озброєння, незаконний обіг зброї, громадська безпека.*

Вступ

Забезпечення державного контролю за обігом вогнепальної зброї та її вилучення з незаконного обігу є одним із важливих напрямів державної політики в умовах дії правового режиму воєнного стану. Водночас одним із пріоритетних завдань держави є забезпечення сил безпеки і оборони України необхідними зразками озброєння, що зумовлює доцільність удосконалення правового регулювання добровільної передачі громадянами такого озброєння.

Метою законопроекту є запровадження правового механізму виплати грошової винагороди за передачу державі визначених Міністерством внутрішніх справ України зразків критично важливих для потреб сил безпеки і оборони України видів вогнепальної зброї та боєприпасів до неї.

Варто зазначити, що питання запровадження механізмів стимулювання добровільної передачі зброї було предметом дослідження Дослідницької служби Верховної Ради України. Зокрема, в Аналітичній записці з питань порівняльного законодавства щодо регулювання обліку та легалізації трофейної зброї та бойових припасів¹ було приділено увагу міжнародному досвіду застосування механізму викупу державою необлікованої зброї у цивільного населення та зазначено, що відповідна практика може бути врахована під час удосконалення законодавства України у сфері обігу зброї.

Основна частина

Законопроектом пропонується внести зміни до законів України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» та «Про Національну поліцію» з метою запровадження правового механізму виплати грошової винагороди за добровільну передачу фізичними особами критично важливого

¹ Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо регулювання обліку та легалізації трофейної зброї та бойових припасів. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32446.pdf>

для потреб сил безпеки і оборони України озброєння. Передбачено положення щодо прийняття Національною поліцією України такого озброєння з виплатою грошової винагороди, визначення такої передачі добровільною здачею органам влади, незастосування до такого озброєння механізму декларування, надання Міністерству внутрішніх справ України повноважень щодо визначення порядку виплати грошової винагороди, а також внесення інших пов'язаних змін.

Проведений аналіз положень законопроекту дає підстави звернути увагу на окремі проблемні аспекти.

Насамперед потребує уваги суспільний аспект запропонованого законодавчого регулювання. Запровадження механізму виплати грошової винагороди за передачу вогнепальної зброї і боєприпасів до неї є питанням, що має значний суспільний резонанс, а тому потребує належного обґрунтування очікуваної ефективності такого механізму, оцінки можливих наслідків його застосування та аналізу впливу на державну політику у сфері контролю за обігом зброї.

У законопроекті має місце правова невизначеність і юридична некоректність словосполучення «критично важливе для потреб сил безпеки і оборони України озброєння» та відсутність критеріїв віднесення зброї до такої категорії. Тому запропонований механізм може ускладнити однакове правозастосування на практиці.

Потребує додаткового обґрунтування мета законопроекту. У пояснювальній записці зазначено, що законопроект одночасно спрямований на зменшення незаконного обігу зброї, посилення громадської безпеки та забезпечення сил безпеки і оборони України додатковими зразками озброєння. Водночас запропонований механізм поширюється виключно на визначені Міністерством внутрішніх справ України види критично важливого озброєння, а не на всю зброю, що перебуває у незаконному обігу.

Окрім того, потребує додаткового аналізу співвідношення запропонованого механізму із положеннями статті 263 Кримінального кодексу України. Частиною третьою зазначеної статті передбачено звільнення особи від кримінальної відповідальності у разі добровільної здачі органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв. Водночас законопроект не дає однозначної відповіді щодо застосування запропонованого механізму виплати винагороди у випадках, якщо передана зброя не належить до категорії критично важливого озброєння. Це може створити правову невизначеність щодо співвідношення запропонованих положень із чинними нормами кримінального законодавства.

Потребує уточнення також механізм визначення розміру грошової винагороди. Законопроект не встановлює критеріїв оцінки переданого озброєння, порядку визначення його вартості, методики розрахунку розміру винагороди та інших об'єктивних показників, які мають застосовуватися під час прийняття відповідного рішення. Відсутність чітких законодавчих критеріїв може призвести до надмірної дискреції уповноважених органів влади та створити корупційні ризики при реалізації запропонованого механізму.

Крім того, законопроект передбачає, що порядок виплати грошової винагороди встановлюється Міністерством внутрішніх справ України, проте не містить положень щодо оскарження рішень про відмову у виплаті грошової винагороди або визначення її розміру. За таких умов питання захисту прав осіб у разі виникнення спорів щодо виплати грошової винагороди залишається законодавчо неврегульованим.

Також окремої уваги потребує питання доцільності прийняття законопроекту *до моменту* комплексного законодавчого врегулювання правового режиму цивільної вогнепальної зброї в Україні. На розгляді Верховної Ради України перебуває прийнятий у першому читанні євроінтеграційний законопроект «Про право на цивільну вогнепальну зброю» (реєстр. № 5708 від 25.06.2021), який має комплексно врегулювати суспільні відносини, що виникають в сфері реалізації права громадян та юридичних осіб в Україні на цивільну вогнепальну зброю та бойові припаси до неї.

Запровадження виплати грошової винагороди фізичним особам обумовлює необхідність здійснення додаткових видатків державного бюджету. Водночас до законопроекту, всупереч вимогам частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України та частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України, не додано належного фінансово-економічного обґрунтування, яке б містило розрахунки необхідних бюджетних витрат, їх орієнтовний обсяг та визначало джерела фінансування відповідних виплат.

Положення щодо набрання чинності не враховують приписів Конституційного Суду України, викладених у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020, де зазначено, що відповідно до принципу верховенства права необхідно передбачати розумний часовий проміжок між офіційним оприлюдненням закону й набранням ним чинності.

Висновки

Коригування законопроекту видається доцільним у частині законодавчого визначення критично важливого для потреб сил безпеки і оборони України озброєння, уточнення мети запропонованого правового регулювання, встановлення чітких критеріїв визначення розміру грошової винагороди, врегулювання окремих питань захисту прав осіб під час реалізації механізму виплати грошової винагороди, узгодження його положень із чинним кримінальним законодавством, а також додаткового обґрунтування доцільності прийняття законопроекту до завершення комплексного законодавчого врегулювання правового режиму цивільної вогнепальної зброї в Україні.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*